

DEN SOCIALE ARV FØLGER DIG HELE LIVET MEN...

DAGTILBUD KAN GØRE EN STOR FORSKEL!

*Børn er børn er børn. Men de får ikke de samme muligheder for udvikling og læring. Social baggrund kan være afgørende.
0-14 Arkivfoto!*

Dagtilbud har en historisk mulighed for at udjævne uligheder i børns liv, men det kræver investeringer og ikke mindst pædagoger der vil give børnene kvalitative læringsmiljøer

En reportage v. Kjeld Rasmussen fra 0-14, baseret på oplæg fra Rasmus Landersø, cand.polit., ph.d., Seniorforsker ved Rockwool Fonden¹

Naturligvis er vi ikke ens ved fødslen. Vi er individuelle fra start af. Dét er ikke foruroligende, tværtimod.

Men derimod er det foruroligende, hvis vi i opvæksten ikke får de samme muligheder og chancer, fordi vi har forskellig social baggrund og uddannelse hos forældrene. Hvis der ikke sættes aktivt ind mod dette, vil vi blive mere og mere forskellige – på den dårlige måde – når det gælder sociale, uddannelsesmæssige, økonomiske områder; kort sagt i livsvilkår og muligheder i livsforløbet.

For eksempel vil børn af mødre², der har en videregående uddannelse klarer sig en del bedre end dem, hvor moderen har erhvervsfaglig uddannelse og meget bedre end dem, hvor 9. klasse er den

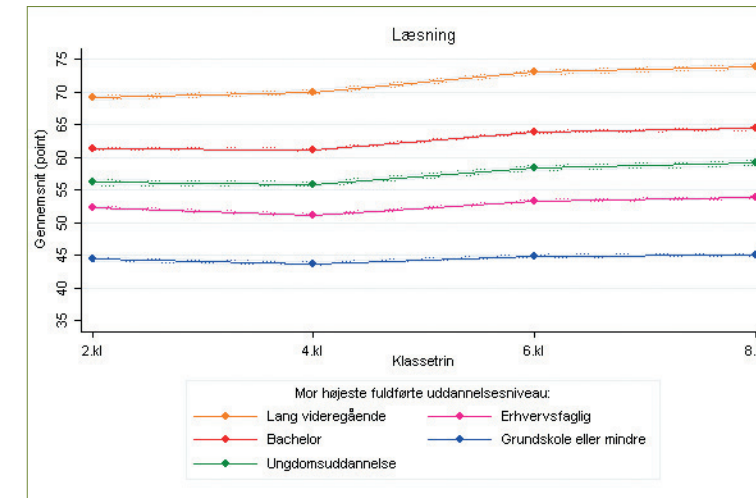
... ved udgangen af børnehavetiden kan der være op imod to år mellem børn med de svageste kompetencer og børn med gennemsnitlige kompetencer

maximale uddannelse. Og det resultat gælder i princippet for en lang række færdigheder og udviklingsområder.³

Fundamentet til livslang ulighed lægges altså tidligt og kan vare hele livet – med mindre vi gør noget for at ændre det! Således at eksempelvis børnene med den 'dårligst uddannede' baggrund ikke behøver lære at læse meget senere og meget dårligere end børnene med den 'bedre uddannede' baggrund.

Allerede i dagpleje og vuggestue kan der være markante forskelle i børnenes kompetencer og ved udgangen af børnehavetiden kan der være op imod to år mellem børn med de svageste kompetencer og børn med gennemsnitlige kompetencer. Der synes også at være

¹ Artiklen er skrevet ud fra: 1) Et oplæg om de nye læreplaner, for Børne- og Socialministeriet, i Billund den 30. sept. 2016, 2) En artikel 'Den sociale arv har konsekvenser hele livet' i Kort Nyt Fra RFF, og 3) Videnskabelige artikler og rapporter. Selv om Rasmus Landersø har læst denne artikel og kommenteret på den, er det alene Kjeld Rasmussen, der er ansvarlig for de enkelte formuleringer.

² Mødre er brugt i undersøgelsen for at have en sammenlignelig 'faktor'; så at sige som 'repræsentativ for familiebaggrunden'

³ Se fx 'Den usynlige tråd' på www.rockwoolfonden.dk hvor denne lagdeling og konsekvenserne for børnene påvises og anskueliggøres.

indbyrdes sammenhænge mellem kompetencerne: Børn med stærke sproglige kompetencer har således større sandsynlighed for også at have stærke kompetencer inden for det tidlige matematiske område, end børn med svage sproglige kompetencer.⁴

Den gode nyhed er så, at dagtilbud *kan* rykke denne skæve balance et godt stykke den rigtige vej!

Dagtilbud er første og særdeles vigtige skridt mod afbalancering

Vi har nemlig en del forskning, som påviser, at tidlige indsats er med til at give de svagest stillede bedre muligheder – med effekt gennem hele deres liv!⁵ Er denne indsats kvalitativ god nok, vil den...

- Give bedre uddannelse
- Højere løn for arbejde
- Lavere risiko for kriminalitet
- Bedre sundhed

Tidlig indsats kan naturligvis sættes ind på flere forskellige områder, familien ikke mindst, men for eksempel spiller også øget sprogstimulering i vuggestuer og børnehaver, hvor børns sproglige niveau hæves, en vigtig rolle.⁶ Derfor kan vi sige, at nøglen – grundnøglen om man vil – til social mobilitet i høj grad ligger gemt i dagtilbud. Og hvis man 'springer over' dette led – hvis indsatsen først kommer senere – så får de, der allerede har meget (læs: De socialt begunstigede børn), endnu mere og forskellen bliver ergo forøget. Den såkaldte Mathæus-effekt.⁷

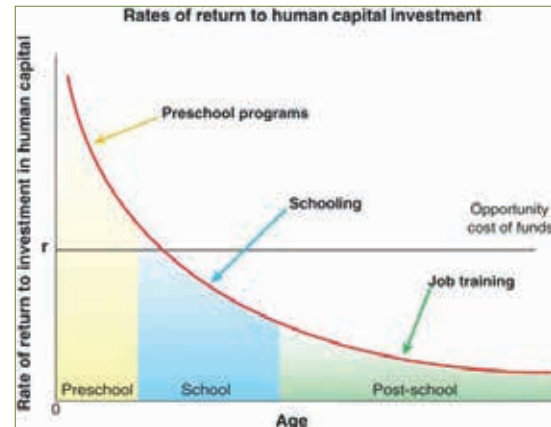

Fundamentet til livslang ulighed lægges altså tidligt og varer hele livet – med mindre vi gør noget for at ændre det!

Invester i dagtilbud! Det betaler sig.

Med andre ord. Sagt kort: En af de allerbedste investeringer, man samfundsmæssigt kan foretage, er i børn og dagtilbud. Altså en *tidlig* investering. Faktisk kan indsatsen give et årligt afkast på investeringer i området på op til 7-13 %!

Denne figur viser, at en investering der foretages i førskole-perioden giver markant mere udbytte end en tilsvarende i skole-perioden – og endnu mere, end hvis det først sker i perioden efter skolen.

En indsats er mest effektiv tidligt i livet:

- En indsats til at fremme færdigheder...
- ... som altså giver det største afkast set over hele livet, fordi afkastet tages med over længere tid, og kan vokse samtidig.

”Tidlig læring lægger fundamentet for senere læring...”

... siger Rasmus Landersø. – Han taler om, at der i barndommen er perioder med ’åbne vinduer’, hvor barnet er særligt parat til at tage imod og lære. Man kan lære hele livet, men noget lærer man nemmere i visse perioder end i andre.

Og videre at ’Færdigheder avler nye færdigheder, og læring avler ny læring’. Hvis vi sætter

tidligt ind – mens alle vinduer er åbne, så at sige – får børnene derfor en basis at ’lære videre fra’.⁸

Han tænker ikke i, at de mindste børn skal terpe bogstaver og tal, men at de skal have mulighed for at tilegne sig en række færdigheder og egenskaber, som er afgørende for, hvordan man vil klare sig uddannelsesmæssigt senere i livet. Han nævner egenskaber som vedholdenhed, opmærksomhed, evne til koncentration, bevidst selvkontrol og impuls kontrol. Børnene skal lære at fordybe sig, og de skal lære at lære.

- Hvis man går i gang med en perleplade, skal man hjælpes til at gøre den færdig, og hvis man ikke kan finde ud af noget, skal man opfordres til at prøve en gang til. Vedholdenhed og fordybelse er især bestemmende for, hvilket liv man kan få som voksen.

Slutord

- Vi har i Danmark en unik mulighed for at fremme social mobilitet ved hjælp af dagtilbud. Vi mangler – endnu – at se de helt klare resultater af de muligheder, dette rummer – men vi véd, det kan lade sig gøre
- Dét kræver investeringer i tidlig barndom og dagtilbud

⁸ Se fx Heckman (2006) i Science og Almlund, Duckworth, Heckman & Kautz kapital ’Economics and Psychology’

Vi har i Danmark en unik mulighed for at fremme social mobilitet ved hjælp af dagtilbud

- Og det kræver pædagoger, som vil løfte opgaven med at udjævne ’Mathæus-effekten’; altså vil give børn med ’socialt underskud’ læringsmuligheder, så de kan klare sig på (næsten) lige fod med de ’begunstigede børn’. Dét kræver primært kvalitet i den indsats, der foretages.

Referencer

- Heckman, J. J. S. H. Moon, R. Pinto, P. A. Saveleyev og A. Yavitz (2010), ”The Rate of Return to the High/Scope Perry Preschool Program”, Journal of Public Economics, 94(1-2), pp. 114-128.
- Garcia, J. L., J. J. Heckman, D. E. Leaf og M. J. Prados (2016), ”The Life-Cycle Benefits of an Influential Early Childhood Program”, NBER Working paper no. 22993. 2. Cascio
- Fx. Datta Gupta, N. og M. Simonsen (2010), ”Non-cognitive Child Outcomes and Universal High Quality Child Care”, Journal of Public Economics, 94(1), pp. 30-43

PETIT

Pædagoger har hundrede hænder

Vi er i garderoben for at tage tøj af. En dreng spørger, om jeg kan hjælpe ham. Jeg siger, at naturligvis kan jeg det, men at jeg lige må hjælpe et andet barn først. Da ser han på mig og siger: ”Elin, du har altså hundrede hænder, du!” ♥. Jeg synes, dette sagde så meget om vores arbejde i dagtilbuddet. Ja, vi har hundrede hænder. ♥.

Elin Maria Mathiasen, pædagog. Kilde: Idebankbarnehage (Facebook)

⁴ Fra BØRNS TIDLIGE UDVIKLING OG LÆRING MÅLGRUPPE-RAPPORT, Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, Forskningsrapport (2016)

⁵ Heckman m.fl. (2010) og Garcia m.fl. (2016).

⁶ Fx Datta Gupta

⁷ Efter Matthæusevangeliet kapitel 25, vers 29: ”For enhver, som har, til ham skal der gives, og han skal have overflod – men den, der ikke har, fra ham skal selv det tages, som han har”